

«شەرق شامىلى قۇرۇلۇشى» كىتاب نەشر قىلىش تۈرى (280)

“东风工程”图书出版项目之280

سوتسياليستىك جاڭاشا اۋىل - قىستاق قۇرۇ جۈنىندەگى باسلىمدار

علم - تەحنىكامەن قاناتتانغاندار

(سۆرەتتى تۇسىنىك)

— شىنجاڭداغى از ساندى ۇلت دىقان - مالشىلارنىڭ

علم - تەحنىكامەن اۋقاتتانغاندىغى

تۋرالى اڭگىمە

قۇراستىرعان: لىۋ يىن

شىنجاڭ اسەمونەر - فوتو سۆرەت باسپاسى

شىنجاڭ ەلەكترون دېس - كەسكىن باسپاسى

علم - تەحنىكامەن قاناتتانغاندار

(سۈرەتتى تۇسىنىك)

— شىنجياڭداى از ساندى ۇلت دىقان — مالشلارنىڭ
علم — تەحنىكامەن اۋقاتتانغاندى
تۇرالى اڭگىمە

قۇراستىرعان: ليۇ يىن
اۋدارعان: جاناربەك كاسىلعايىپ ۇلى

شىنجياڭ اسەمونەر — فوتو سۈرەت باسپاسى
شىنجياڭ ەلەكترون دىبىس — كەسكىن باسپاسى

图书在版编目(CIP)

画说乘着科技的翅膀：新疆少数民族农牧民科技致富的故事：哈萨克文/刘寅主编，加拿尔别克译，一乌鲁木齐：新疆美术摄影出版社：新疆电子音像出版社，2008.7

ISBN 978-7-80744-371-1

I. 画… II. 刘… III. 纪实文学-作品集-中国-当代-哈萨克语（中国少数民族语言） IV. I25

中国版本图书馆 CIP 数据核字（2008）第 108081 号

画说乘着科技的翅膀（哈萨克文）

——新疆少数民族农牧民科技致富的故事

刘寅 编著

加拿尔别克 译

新疆美术摄影出版社

新疆电子音像出版社 出版

（乌鲁木齐市西虹西路 36 号 邮政编码：830000）

新疆新华书店发行 新疆新华印刷厂印刷

787mm × 1092mm 32 开本 3 印张

2008 年 8 月第 1 版 2008 年 8 月第 1 次印刷

印数：1-4100 册

ISBN 978-7-80744-371-1（民文） 定价：10.10 元

جوبالاۋشى: دۇڭ فىڭ
جالپىلاي جوبالاۋشى: چۇ يۋان
مۇقابا جوبالاۋشى: دالڭ حۇڭ
سۈرەتتىن سىزغان: لۇڭشىحۈي كارتون فىلىم شەكلى سەرىكتىگى

جاۋاپتى رەداكتور: نازىگۈل جاقىمان قىزى
ۋىسنىس ەتلىگەن رەداكتور: قاھار ۋىسلامجان ۋلى
جاۋاپتى كوررەكتور: سارا قابىدوللا قىزى

علم - تەحنىكامەن قاناتتانغاندار (سۈرەتتى تۈسنىك)

— شىنجياڭدىكى از ساندى ۇلت دىقان — مالشلارىنىڭ علم — تەحنىكامەن اۋقاتتانغاندى تۇرالى اڭگىمە

قۇراستىرغان: لىۋىن
اۋدارغان: جاناربەك كاسىلعايىپ ۋلى

* * *

شىنجياڭ اسەمونەر — فوتو سۈرەت باسپاسى
شىنجياڭ ەلەكترون دىبىس — كەسكىن باسپاسى باستىردى
(ۋىزىمى قالاسى باتىسى سولتۇستىك داڭغىل 36 — اۋلا. پوچتا ۋومىرى: 830000)

شىنجياڭ شىنخۇا كىتاپ دۇكەنى تاراتتى

شىنجياڭ شىنخۇا باسپا زاۋودىندا باسلىدى

فورماتى: 787mm × 1092mm، 1/32 باسپا تاباعى: 3

2008 — جىل تامىز 1 — باسلىمى

2008 — جىل تامىز 1 — باسپاسى

تىراجى: 4 100 — 1

ISBN 978 — 7 — 80744 — 371 — 1

باغاسى: 10.10 يۋان

الغى ءسوز

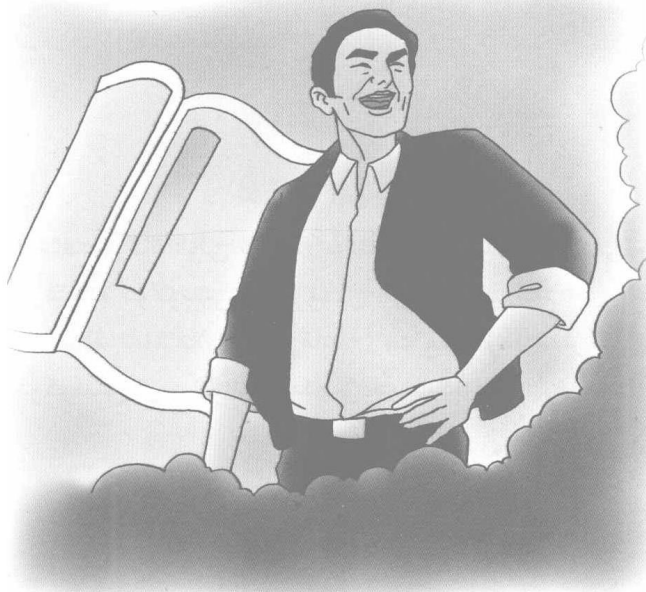
«شعس جەلى ىنجهنەرياسى» — مەملەكەت پەن اۆتونوميالى رايون ءبىر تۇتاس جوسپارلاپ، اۆتونوميالى رايوندىق باسپا ءسوز مەكەمەسى اتقارۋعا ورنالاستىرعان، حالق جوننەن اسا يگىلىكتى ىنجهنەريا. مۇنداعى باستى مىندەت — اقپارات باسپا ءسوز ارقىلى بۇكىل شىنجياڭداعى ءار ۇلت ەگىنشى — مالشىلارعا عىلىم — تەحنىكا بىلىمدەرىن جالپىلاستىرۋ، ولارعا وزىق مادەنيەت تاراتۋ ءسويتىپ، ءار ۇلت ەگىنشى — مالشىلاردىڭ عىلىم — تەحنىكا بىلىمدەرىن ۇيرەنۋى، ساپالارىن جوعارىلاتۋى، ولاردى كەدەيلىكتەن قۇتىلدىرىپ، دوڭگەلەك داۋلەتتى ورەگە جەتكىزۋ جونىندە اقپارات — باسپا ءسوزدىڭ ەۋمەتتىك قىزمەت وتەۋ جۇيەسىن قۇرۋ بولىپ تابىلادى.

بۇكىل شىنجياڭداعى «سان مىڭداغان اۋىل — قىستاققا» كەتپ، دىبىس — كەسكىن بۇيىمدارىن جەتكىزۋدىڭ ءوزى «شعس جەلى ىنجهنەرياسىنىڭ» ماڭىزدى وبىيەكتىلەرىنىڭ ءبىرى. وسى وبىيەكتىدە سوتسيالىستىك جاڭاشا اۋىل — قىستاق قۇرۋ قۇردى. مىسنىڭ اياق السىن، ورتالىقتىڭ اۋىل شارۋاشلىعى، اۋىل — قىستاق، دىقاندان قىزمەتتى جونىندەگى ورنالاستىرۋنىڭ ماڭىزدى ءتۈيىنىن وزەك ەتە وتىرىپ، پارتىيانى، وتاندى، سوتسيالىزمدى ءسۇيۋ جونىندەگى، اۋىل شارۋاشلىعى، اۋىل — قىستاق، دىقاندان ءۇشىن عىلىم — تەحنىكا جالپىلاستىرۋ جونىندەگى، دەنساۋلىق ساقتاۋ، دەنسەۋلىقتى قورعاۋ جونىندەگى، زاڭ جالپىلاستىرۋ جو- نىندەگى، ازامات جاسىنا تولماعاندارعا ارىنالعان يدەيا — ءمورال قۇ-

ەگىن - مال شارۋاشلىقى رايوندارىن كىتاپپەن، دىبىس - كەس -
كىن بۇيىمدارمەن قامداۋدىڭ تاپشىلىقى ماسەلەسىن ئونىمىدى
تۈردە باسەڭدەتپ، از ۇلتتاردىڭ تاڭداۋلى باسلىمدارىنىڭ قام -
تىلىم كۈلەمى مەن ئىپال كۈشىن اناعۇرلىم كەڭەيتىپ، ئار ۇلت
ەگىنشى - مالشى قاۋىمىن ئونىمىدى ارتتىرۋعا، كىرىستى
مولائىتۋعا، عىلمى جولمەن بايۋعا دۇرىس باستاۋ ئۇشىن، بىز ولار -
عا اقىلدىق جاقتان ۇتىمىدى كومەك جاسالۋىن جانە ولار ئۇشىن
رۋحانى كۈش ازىرلەنۋىن تىلەيمىز .

شىجيياڭ اقپارات - باسپا ءسوزى بويىنشا «شەئىس
جەلى يىنجەنەرياسىنا» جەتەكشىلىك ەتۋ
گرۇپپاسىنىڭ كەڭسەسى

- 1..... جىلدىق ەڭبەكاقىسى 80 مىڭمەن ۇسىنىس ەتىلگەن مامان
- 6..... عىلىم - تەحنىكا ارقىلى انار ءوسىرۋ كاسىبىن دامىتۋ
- الستان وقىتۋ كوشپەلى كىز ءۈيى ارقىلى اۋقاتتانۋ جولىنا
- 12..... ءۇسۋ
- 15..... دىقاندردى جاڭاشا وي - سانامەن اۋقاتتانۋعا باستاۋ
- 20..... تامىتىپ سۋارۋ مىڭداغان سەميانىڭ تاماعىن ءجىبىتتى
- 24..... اۋقاتتانۋ جولىنداعى باستاماشى
- 28..... تاتىمدى قارىز دىقاندردى اۋقاتتاندردى
- 31..... عىلىم - تەحنىكامەن قاناتتانۋ
- 36..... عىلمى ەگىن ەگۋدىڭ باستاماشىسى
- 41..... باقشا باپتاۋمەن اۋقاتتانۋ جولىنا تۈسكەندەردىڭ باستاماشىسى
- 48..... «تاۋىق ساردارى» جانە تاۋىق باققان 500 سەميا
- 61..... كوزقاراس وزگەرسە ءبارى دە وزگەرەدى
- 67..... مالشىنى اۋقاتتانۋ جولىنا باستاۋشى
- 77..... كىشكەنتاي جاڭعاق مول ءونىم بەردى
- ارالاستىرىپ قارا استىق ەككەن شونجى دىقاندردى برعىن
- 80..... پايداغا كەنەلدى
- 83..... جاسامپاز دىقان ءوز «اقىلمەن» كىرىس كوزىن اشتى

جىلدىق ەڭبەكاقىسى 80 مىڭمەن ۋىسنىس ەتىلگەن مامان

حوتان ايماعىنا قاراستى شەريا اۋدانى گۈلاهما اۋىلىدىكى ەرى پارنىكتە كوكونىس وسىرمەكشى بولعان 800 دەن استام دىقان 2007 – جىلى 80 مىڭ يۋاننىڭ باسىن قۇرادى دا، حوتان ۋىسنىس بويىنشا ەرى پارنىكتە كوكونىس ۋىسرىپ – باسقارۋدىڭ مامانى چىن حانسايىدى ۋىسنىس ەتتى. بۇل ەس جەرلىك ادامداردى نەداۋىر دۈرلىكتىردى.

خوتان ايماقتىق تاڭداۋلى تۇقىم جەتىلدۈرۈ الاڭنىڭ دىقانى چىن خانساي — ۋىرى پارنىكتە كوكونىس وسىرۈمەن اتى شىققان ادام ەدى. شەرىيا اۋدانى گۇلاخما اۋىلىنىڭ باسشىلارى ۋىرىقانشا رەت ونى نىزدەپ بارىپ، ونىڭ ۋىرى پارنىكتە كوكونىس ۋىسىرۈ تەخنىكاسى جونىندە دىقاندارغا ۋىجون سىلتەۋىن ۋىوتىندى.

2003 - جىلى تامىزدا چىن خانساي گۇلاھما اۆىلىنا كەلدى، مۇنان بۇ - رىن ەشكىم بۇل ارادا ۋىرى پارنىكتە كوكونىس ۋىسىرىپ كورمەگەن - دى. چىن خانساي دىقاندارعا: ۋىرى پارنىكتەگى كوكونىسپەن جىلىنا 2 - 3 مىڭ يۇان كىرىس كىرگىزۋگە بولادى، - دەپ ەدى، ونىڭ بۇل سوزىنە سەنگەن كىسى بولمادى.

ابدراي قالعان چىن حانسى ولارعا كەپىلدىك بەرە: «سەندەرمەن بۇل تۇرالى توقتام جاساساين، ءبىر جىلداى كىرىستەرىڭ 1500 يۋاننان تومەن بولسا، كەم بولەگىن مەن - اق تولىقتاپ بەرەيىن» دەدى. سونىمەن جاسالغان 60 ءىرى قالتقى باسقالاتارعا ازەر كوتەرتىپ بەرىلدى.

ارادا ءبىر جىل ءوتتى، قالتقىنى كوتەرەگە العانداردىڭ قۇانعاندا ەكى زەۋى ەكى قۇلاعنا جەتتى، ال كوتەرەگە الا الماعانداردىڭ اتتەگەنايى ءبىر تاۋسىلمادى.

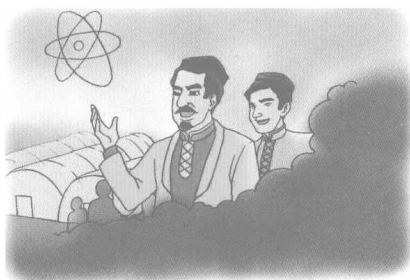
2004 - جىلى بۇل اۋىلدىڭ ءىرى پارنىگى 530 عا، 2007 - جىلى 890 عا جەتتى. 2006 - جىلى جانە 2007 - جىلى قىستاق تۇرعىنى ابدە - كەرىم ابدىرەيىمنىڭ ەكى ءىرى پارنىگىنەن وسىرگەن مايساسىمەن قوسا ەسەپتەگەندە كوكونىستىڭ وزىنەن - اق 26 مىڭ يۋان كىرىس كىردى.

قالتاسى قامپيىغان ديقاندار چىن حانسايدينڭ اۇقاتتانۇ جولىنداعى ءجون سىلتەر ادام ەكەننە كوزى جەتتى. چىن حانسايدينڭ ەڭبەگىن اداقتاۋدى ءارى ونىڭ دەرەزىندە كەلىپ ءجون سىلتەۋىن ويىعا العان اۋىلداعىلار 2007 - جىلى ونى گۇلاخما اۋىلىنا كەلىپ تخنيكالىق جاقتان ءجون سىلتەۋگە، جىلدىق ەڭبەكاقىسى ءۇشىن 80 مىڭ يۋان بەرۋگە بەكىدى، بۇل قاراجات تۇرعىزىلعان ءىرى پارنىكتىڭ سانىنا قاراي اركىمگە ءبولىندى.

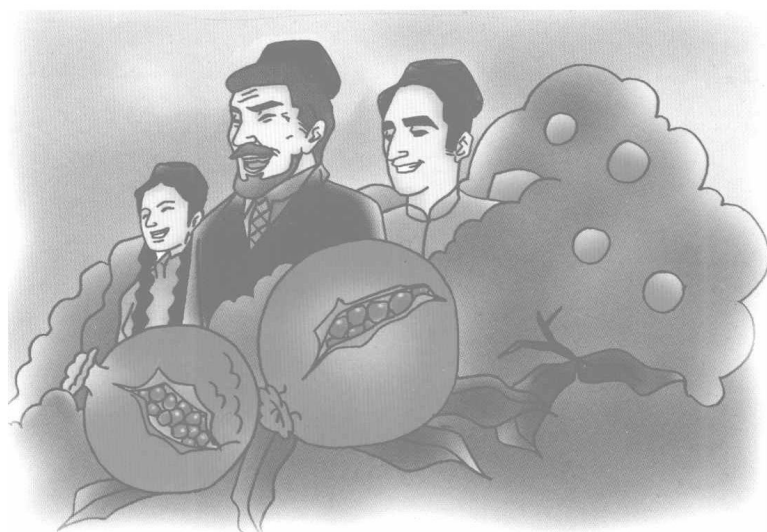

اۆلىدىق ۇكىمەت تە چىن حانىسايعا ايرىقشا قامقورلىق جاسادى، تەگىن جاتىن ورىن ازىرلەپ، قاسىنا اۆدارماشى قوسىپ بەرىپ، ءجۇرىپ - تۇرۇنا قولايلى بولۇ ءۇشىن ءبىر موتوسىكىل ازىرلەدى.

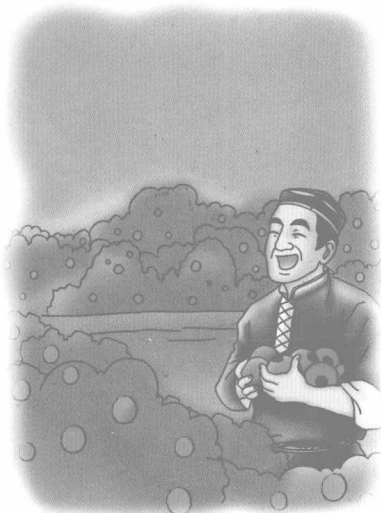

كەزىندە ءىرى پارنىك ورناتۋدى قالاماعان گۇلاهما دىقاندارى اقىرى ەڭ - بەكاقىسىنا اقشا بەرىپ، ماماندى ءىرى پارنىك ورناتىپ بەرۋگە ۇسىنىس ەتۋ بارسىن باستان كەشتى. مۇنداي وزگەرىس جەرلىك دىقانداردىڭ عىلىم ارقىلى اۋقاتتانۇ جولنا تۇسۋدەگى تانىمى مەن تىلەگىن اڭىس ەتتى. اۋقات - تانۇ ءۇشىن الدىمەن «اقىلدىق جاققان اۋقاتتانۇ» تىيىستىلگىن سەزىنگەن دىقاندان بۇل كۈندەرى سوتسىيالىستىك جاڭاشا اۋىل - قىستاق قۇرۇ جو - لىنداى جاڭاشا دىقان بولۇعا قۇلىشىنىس جاساۋدا.

عىلىم - تەخنىكا ارقىلى انار ءوسىرۋ كاسىبىن دامىتۋ

گۇما اۋدانى حوتان اىماعىنداعى جاراتىلىستىق شارت - جاعدايى ءىرشاما
ناشار اۋدان (قالا) . دەسەدە، اىگىلى «انار اۋىلى» اتانغان پيالما اۋىلىنداعى
دېقاندان انار وسىرۋمەن اۋقاتتاندى.

گۇما اۋدانىنداعى كەدەيلىك
جايلان پيالما اۋلىنىدا 90% سەم -
يا جوقشىلىقتىڭ دەرتىن ءومىر بو -
يى تارتىپ كەلگەن ەدى. سوناۋ
20 - عاسىردىڭ 90 - جىلدارىنىڭ
العاشقى كەزىندە - اق اۋلىدىق ۇ -
كىمەت دىقاندردىڭ انار ءوسىرۋىن
بارىنشا دارىپتەدى، ارادا كوپ وتپەي
بۇل اۋىل سول جەردەگى ايگىلى
«انار اۋلىنا» اينالدى.

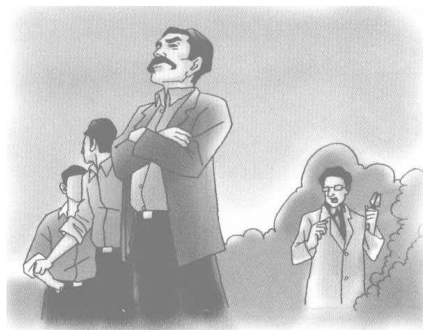

سوناۋ 1997 - جىلى حوتان ايماقتىق علم - تەحنىكا كومىتەتى «100
مۇ جەرگە علم - تەحنىكامەن ۇلگى كورسەتەتىن سورتتى انار ءوسىرۇ»
ءتۈرىن ءوز ۇستىنە الدى دا، بۇل ءتۈردى سىكە اسىرۇ ورنىن گۇما اۋدانى
پيالما اۋىلى دەپ بەكىتىپ، سول اراداعى انار ونىمىنە «پيالما» ماركاسىن
جاسىردى.

سول تۇستا «پىالما» انارىنىڭ ەگىل -
ۋىندە وزىندىك دورەكىلىك بولدى دا، ۋ -
نم مولشەرى كوتەرىلمەي، انار ساپاسى
جاقسارا قويمادى. وسىعان بايلانىستى
انار كاسىبىنە علم - تەحنىكالىق جاق -
تان قوسىلىمدى ارتىتىرا ءتۈسۋدى نيەت
ەتكەن حوتان ايماعى شىنجاڭ ۇيعۇر اۆ -
تونوميالى رايوندىق اۋىل شارۋاشلىق
علم اكادەمىياسى باقشا ۋوسىرۋ ورنى -
نىڭ زەرتتەرمەنى چى فىڭبىندى بۇل
سكە تەحنىكالىق جاقتان اقبل - كەڭەس
بەرۋگە ۇسىنىس ەتتى.

2003 - جىلى جەرلىكتىڭ انار كاسىبىن ولشەمەن دامىتۋ جۇمىسىنا
جەتەكشىلىك ەتۋ ماقساتىمەن گۇما اۋدانىندا انار كاسىبىن ولشەمەن
دامىتۋ باسشىلىق گرۇپپاسى قۇرىلدى. ەبراق سول كەزدە علم - تەحنى -
كانى جالپىلاستىرۋ نەداۋىر قىينىغا سوقتى.

ءار سەمىلعا بارىپ ۇلگى كور -
سەتكەن تەخنىكتەر انار اعاشىندا
7 ~ 11 بۇتاقنىڭ بولۇنىنىڭ ابزال
بولاتىندى جايىن ءتۇسىندىردى.
ءىراق، ءومىر بويى وسىندا انار
وسىرۇمەن اينالىسقان دىقاندار وز -
دەرىنىڭ اۋەلگى تاجىرىيەسى بو -
يىنىشا ءار اعاشتا 20 قانشا بۇتاقنىڭ
بولۇنن ءجون سانادى.

بۇل تۇرالى سول كەزدەگى ءارى - ءسارى بولعان جاعدايىن ەسكە العان
مامەت توقتى ساۋىت بىلاي دەيدى: «2003 - جىلى اۋلامىزعا ءىپىر توپ ادام
كەلدى دە، انارىمدى بۇتاقتاۋعا اينالىدى. سونان جۇرەگىم لوبىلا قالدى دا،
كىمدە - كىم انارىمدى بۇتاقتايدى ەكەن، سونىڭ ساۋىلىعىن كەسەمىن دە -
دىم». كەپىلدىك بەرە سويلەگەن مامان چى فىڭخېيىن ملعان: انارىڭدى بۇتاقتا -
يىق، ودان تۇسىر ءونىم اۋەلگىگە جەتپەسە، تارتقان زىيانىڭىزدى مەن - اق
ۇستىمە الايىن، - دەدى. بۇتاققالان جىلى مەن اۋەلگى جىلداىمدان 4 مىڭ
يۋاننان ارتىق كىرىس كىرگىزدىم».